

9. Сабат П. Пасхальний вимір Успення Богородиці. URL: <http://www.xic.com.ua/z-istoriji-duhu/14-molytva/356-pashalnyj-kontekst-uspennja-bogorodyci>.
10. Stanisław Celestyn Napiórkowski. Ofn dogmat o wniebowzięciu w 50. Rocznice ogłoszeni. URL: http://ptm.rel.pl/files/bi_ma/bm03/bm03_10napiorkowski.pdf.

The fundamental aspects of interpretation the Ukrainian preachers and theologians of symbolic of holiday of Dormition of the most Holy Mary are analyzed in the article; the preaching revisions of prominent sermons of Ukrainian Orthodoxy and Greek Catholicism are analyzed in particular.

Keywords: the dogma of the Assumption, the completion theology, bodily death, the shroud of the Blessed Virgin.

УДК 215: 262.14: 241.82

Микола Гелетюк

ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЄЗНАВЧЕ ОСМИСЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СЛУЖІННЯ СВЯЩЕНИКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПАСТИРСТВА У ХХІ СТОЛІТТІ

У статті розглянуто соціальне служіння православного священика в умовах сучасності, а також охарактеризовано діяльність пастиря і аспекти його служіння в ХХІ столітті. Розкрито основні сторони діяльності священика та способи їх застосування. У контексті Святого Письма та творів святих Церкви розглянуто основні проблеми соціального служіння сучасного священика і запропоновано окремі методики їх розв'язання.

Ключові слова: душа, особистість, соціальне служіння, священик, хвороби залежності, гріхонадіння.

Соціальне служіння бере свій початок від євангельської притчі про милосердного самарянина, в якій Господь називає ближнім того, хто чинить милість. Церква опікується людиною не залежно від того, до якого соціального прошарку чи конфесії належить особистість, який в неї психологічний стан. За даними соціологічних досліджень, рівень вразливості окремих людей на нещастя ближнього дуже низький, що виявилось у результаті ряду експериментів на предмет допомоги жертвам дорожньо-транспортних пригод, де застосовувалися манекени. Ще одним прикладом людської байдужості є випадок пожежі, що сталася в одному з кінотеатрів. Засоби масової інформації повідомляли, що люди, котрі вибігали з кінотеатру, затоптували таких же людей на смерть [5, с. 147].

Коли мова йде про соціальне служіння, треба розуміти, що не лише матеріальна допомога потрібна, частіше нужденні шукають моральної, духовної та психологічної підтримки.

Актуальність дослідження. Проблема духовної праці з людьми, які знаходяться на суспільних маргінесах, є дуже актуальною сьогодні, вона потребує широкого розголосу. Помилковою є думка, що для священика достатньо тільки молитися та відправляти богослужіння. Саме соціальне служіння є живою проповіддю про Христа. Однак робота над соціальними проблемами повинна бути послідовною, розпочинати треба з найменшого.

Наукова новизна полягає у спробі систематизації проблем сучасного пастиря. Оскільки в суспільстві ХХІ століття, де загальні суспільні цінності втратили свою вагу, перед священиками постає ряд викликів, на які потрібно реагувати задля збереження духовності і віри, тут важливу роль відіграє соціальне служіння.

Мета статті – розкрити особливості соціального служіння пастиря, основні проблеми та взаємодії священика з різними верствами населення в сучасних умовах.

Завдання: висвітлити основні аспекти соціального служіння в сучасних умовах; вказати на новітні засоби впливу на душі людей.

Зважаючи на перебування України у стані війни, необхідно звернути увагу на пастирське служіння серед військових. Зараз воїни ООС (АТО) потребують не лише матеріальної допомоги, але й духовної, адже через постійні обстріли, смерті товаришів, через обставини, які змушують убивати, навіть досвідченим бійцям важко не втратити силу духу. До сфери соціального служіння належить і допомога людям, які є залежними від тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії, ігроманії тощо.

Перелічені вище залежності святі отці називають хворобою душі. Людина поєднує в собі тілесне і духовне начало, тому, відповідно до цього, пристрасті поділяються на тілесні й душевні. Перші беруть початок у фізичних потребах, другі – в моральних. Чітко розрізнити їх важко, оскільки “епіцентр” усіх пристрастей знаходиться в душі. Тютюнопаління належить до протиприродного потягу, тому що хронічне отруєння самого себе не є природною потребою тіла. Метою християнського життя є прагнення з’єднатися з Богом і тільки в Ньому знайти блаженство вічного життя. Звершуючи діло спасіння, людина повинна відновити в собі образ Божий, спотворений різними гріхами, та прагнути уподібнитися до Небесного Отця. Поки людина перебуває в полоні пристрасті, душа її не може відновити спотворений образ і повернути собі первозданну богоподібність. Якщо людина не може перемогти пристрасті, то душа її оскверняється, розум притуплюється, воля стає безсилою. Святі отці називають цей стан “другим ідолопоклонством”: людина поклоняється своїм пристрастям, як кумирам. Ідолопоклонник не може успадкувати Царство Небесне (Еф. 5:5).

Алкогольна залежність є також великою небезпекою для православного християнина. Людина, котра зловживає алкоголем, у глибині душі розуміє, що вона грішна, однак шукає виправдання своїй пристрасті. Інколи люди, називаючи себе православними християнами, говорять, що, оскільки Ісус Христос перетворив воду на вино, значить треба вживати спиртне. Такі типові аргументи не тільки не відповідають дійсності, а й підривають авторитет Церкви, яка завжди категорично виступала проти пияцтва. Однак останнім часом усе популярнішою стає думка, нібито Церква схвалює “культурне”, “помірне” вживання алкоголю. Насправді це не так, оскільки священики, особливо святі отці Церкви, завжди намагалися звільнити від гріховного прагнення вина своїх духовних чад. Для християнина тверезість завжди була й залишається невід’ємною рисою характеру, що передається з покоління в покоління.

Багато хто суперечливо ставиться та посилається на те, що у Церквах під час таїнства Євхаристії використовується вино. Христос вибрав вино як сировину для Таїнства Євхаристії, вино є відповідним символом для Нього, оскільки Він називає себе істинною виноградною лозою (Ів: 5:1). Вино, що є символом багатьох виноградин служить символом єднання членів Таїнственного Тіла з своїм главою – Христом (Дідахе 9: 2–4) [6]. Але треба розуміти, що таїнство немає ніякого відношення до споживання п’яних напоїв для задоволення своєї плоті.

Премудрий Соломон закликав до повного утримання від вина: “Не дивись на вино, як воно рум’яніє, як виблискує в келиху й рівенько лється, – кінець його буде кусати, як гад, і вжалить, немов та гадюка, – пантруватимуть очі твої на чужі жінки, і серце говоритиме дурощі” (Притч. 23: 32–33).

При аналізі біблійних повчань про те, що алкоголь призводить до безчестя, то аргумент про уникнення зловживання нівелюється. Соломон усвідомив важливу істину: проблема алкоголю не у зловживанні ним, а в існуванні такого напою взагалі. Природа вина та спиртного в цілому полягає у тому, щоб обдурити й завдати шкоди особистості, тому православні християни не повинні пити його. Єдино правильний шлях – це утримання від усього, що призводить до сп’яніння.

Ще однією небезпекою для християнської душі є наркоманія. З погляду християнської антропології, людину створив Бог за Своїм образом і подобою як особис-

тість, що володіє силою волі, творчим потенціалом, даром пізнання й ненасильницьким перетворенням світобудови, на відміну від усього іншого творіння людиною. Обманута сатаною – супротивником Бога, людина порушила споконвічну гармонію свого власного існування й буття Всесвіту, втративши той зв'язок із Богом, що дозволяв їй бути царем усього творіння. Особистість опинилася у рабстві власного перекрученого сприйняття світу, обмеженого смертю, у рабстві занепаляного ангела, що спокусив обманом, обіцянкою магійного маніпулятивного знання. Такий стан називається гріхопадінням. Особистість – це збалансоване поєднання тілесних і душевних (психо-фізичних) якостей людини. Умовно виокремлюючи душевні функції, треба знати про три основні сили душі: розум, волю і почуття, які визначають і тілесний (соматичний) стан людини. У первозданному вигляді розум був відкритий для спілкування людини з Творцем, для пізнання змісту створених речей і явищ; воля, дотично з'єднана із волею Божою, визначала для людини максимальну можливість здійснення повноти буття та реалізації свого призначення; почуття, якими керують розум і воля, були бездоганними індикаторами навколишнього світу та внутрішніх соматичних процесів. Тіло ж людини було досконалим інструментом перетворення світу й перебувало в підпорядкуванні у вищих душевних сил. Після гріхопадіння все змінилося: перервався безпосередній зв'язок із Творцем і докорінно порушилася ієрархія влаштування людини. Відбулася антропологічна революція, переворот [7]. Ключову роль зайняло тіло, яке зі слуги й інструмента перетворилося на диктатора, а коли слуга стає паном, як відомо із подібних соціальних ситуацій, починається незгода. Почуття втратили колишню гостроту і ясність сприйняття дійсності, стали некерованими вищими силами душі, переродилися в інстинкти й пристрасті. Розум і воля стали відсіченими від джерела буття, рабами тіла, де перший, із пізнавача смислів перетворився на аналітичний інструмент, а друга, скеровується численними сумбурними бажаннями тіла.

Отже, людина з відкритої Богові й усьому творінню особистості перетворилася на замкнутий для самого себе індивідуум. Весь світ після гріхопадіння розвивався саме як світ розділений, такий, що втратив свою мету і цілісність. Для порятунку людини (а через людину і всього світу) зі стану гріха, потрібно було Самому Богові прийняти людське тіло і Своїм життям, Хресними стражданнями і Воскресінням відкупити людський рід від диявольського поневолення гріхом і смертю [1, с. 205–206].

Наркоманія – це хворобливий психічний стан, зумовлений хронічною інтоксикацією внаслідок зловживання наркотичними речовинами, який характеризується психічною та фізичною залежністю [4].

Досвід вживання певними групами людей наркотичних речовин вимірюється тисячоліттями. За своїм характером людина завжди тягнеться до невідомого. У природі міститься багато рослин, коріння чи листя, з яких можна виокремити речовини, що піднімають настрій, надають сил, створюючи тимчасове задоволення.

У релігійних обрядах стародавньої культури використовували галюциногенні гриби, здатні змінювати стан свідомості, викликаючи візії релігійного характеру.

Щодо причин дедалі поширюваної пристрасті до такого згубного заняття, то тут існують різні точки зору: одні дослідники пояснюють це звичайним зацікавленням, інші – відсутністю розуміння і тепла, захищеності чи цікавого дозвілля. Є також категорія аналітиків, які вважають основною причиною розповсюдження наркоманії соціальні проблеми: безробіття, відсутність системи виховання молоді, котра часто залишається наодинці з власними проблемами.

З точки зору вчення Православної Церкви, основною ознакою здоров'я в цілому і психічного здоров'я зокрема, є єдність і гармонія трьох сфер людської особистості: духовної, душевної та тілесної, що досягається лише за умови переважаючого впливу сфери духу, який повинен панувати над душею і тілом. Фактичним виявом єдності й

гармонії сфер людської особистості є здоров'я як норма людського життя. Основним підґрунтям для виникнення людських хвороб (в тому числі і психічних), страждань і, зрештою, смерті, є гріховність людини [3].

Прикладом патології, що породжується пристрастями в поєднанні з особистісною незрілістю, є хвороби залежності, до яких належать алкоголізм, наркоманія, а також ігроманія та комп'ютерна залежність. Недуги залежності пов'язані з формами поведінки людини: спожиті речовини чи розвага спочатку приносять задоволення, а потім викликають настільки велику пристрасть, що людина не може жити без них далі.

В усі часи, за винятком періодів активних гонінь учасників Церкви, лікарі та священики працювали разом. Завдання пастиря – турбота про спасіння душ, тому часто доводиться духовно опікуватися та надавати психологічну допомогу тим, хто цього потребує, обирати тактику ведення розмови з людиною, котра страждає від певного душевного розладу.

Тому, щоб пастирське служіння священика було якісним та ефективним, він повинен перш за все сформувати себе, виховати у собі ті чесноти, які будуть допомагати йому якнайкраще виконувати покладену на нього Самим Господом та Церквою місію, щоб бути для всіх корисним, як говорить апостол Павло: “для всіх я був усе, щоб спасти бодай деяких” (1Кор. 9:22).

Головний обов'язок священика трудитися над спасінням людських душ, Господь наш Ісус Христос сказав: “ідіть і навчайте всі народи” (Мф. 28:19). Проповідувати Слово Боже не тільки в храмі, але і поза храмом використовуючи при цьому всі сучасні засоби радіо, телебачення, Інтернет. Св. Іоан Золотоустий говорив: “Цареві довірено земні справи, а священикові – небесні” [2]. Тобто, соціальне служіння вже не обмежується лише наданням допомоги, основне його завдання полягає у створенні умов для реалізації особистості, зокрема створюються різноманітні центри духовного життя при парафіях, однією з таких є недільна школа для дітей і дорослих, що діє при церкві Успіння Пресвятої Богородиці с. Коршева Коломийського району та інші. Таким чином, збільшується коло спілкування представників однієї релігійної спільноти, створюються своєрідні громадські організації за релігійно-конфесійною ознакою.

Також соціальне служіння постає як суспільно значуща діяльність, яка здійснюється християнськими церквами з метою поширення духовності, формування цінностей громадянського суспільства внаслідок налагодження міжконфесійної та міжрелігійної співпраці, взаємодії з іншими соціальними інститутами. Аналіз напрямів соціального служіння християнських церков вказує на постійний прогрес у розширенні сфер служіння, удосконаленні його методів. Вирізнені вище властивості соціального служіння священика дають підстави твердити про універсальний і толерантний характер здійснюваної пастирської діяльності. Отже, соціальне служіння для християнських церков постає не лише додатковим способом оздоровлення суспільства, а й неодмінним інструментом для реалізації взаємодії з суспільними, громадськими інституціями з метою формування громадянських та духовних цінностей.

1. Іоан Золотоустий, св. Про гріх та покаєння. *Наркоманія: гріх чи хвороба*. Москва, 2001. 264 с.
2. Іоан Золотоустий, св. Повне зібрання творінь. *Шість слів про священство*. Київ, 2009. Т.1. Кн. 2. 525 с.
3. Константин (Горянов), еп. Медицина в Библии. Церкви и медицина на пороге третьего тысячелетия. Минск – Москва, 1999. С. 7–19
4. Негативні впливи шкідливих звичок (куріння, вживання алкоголю та наркотиків) на організм людини і боротьба з ними. URL: <https://refdb.ru/look/2115640.html>.
5. Роман Василів, прот. Погляд із сикомори. Дрогобич, 2012. 352 с.
6. URL: http://www.traducionalist.info/blog/evkharistijnij_dar_vina/2010-01-19-587.
7. Ставлення Православ'я до алкоголю. URL: http://www.allref.com.ua/uk/skachaty/Stavlennya_Pravoslavya_do_alkogolyu?page.

The article discusses with the social service of the Orthodox priest in present circumstances, as well as describes the pastor's activities and his ministerial aspects in the XXI century. The main aspects of the activity of the priest and the methods of their application are revealed. With the help of quotations from the Holy Scriptures and the works of the Saints, reveal the main problems of the modern priest's social service.

Keywords: soul, personality, social service, priest, illness of dependence, sin.

УДК 215: 261.6: 281.5

Святослав Кияк

БОГОСЛОВСЬКО-РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ОСНОВИ СУЧАСНОГО ЕКУМЕНІЗМУ: КАТОЛИЦЬКИЙ ДОСВІД

В статті розглядається проблема християнського екуменізму на прикладі екуменічної діяльності Католицької Церкви. На авторитетних літературних джерелах розкривається католицька екуменічна парадигма та її перспективи з врахуванням основоположних рішень Другого Ватиканського собору. Зокрема, аналізується сформульована собором категорія “новий народ Божий”, що стала основою для сучасного екуменічного руху. Ця категорія була втілена в католицькій теології в другій половині ХХ століття і стала досконалим виявом універсальності Католицької Церкви.

Ключові слова: християнський екуменізм, католицька екуменічна парадигма, Другий Ватиканський собор, категорія “новий народ Божий”, Католицька Церква.

Екуменічна діяльність Католицької Церкви має багату історію та чітку парадигму. Проте, щоб ця парадигма була сформована та активно діяла, Католицька Церква пройшла свій непростий шлях, на якому сприйняття нею екуменічного руху від самого початку було і залишається христоцентричною, адже, покликаючись до Святого Письма, вона розуміла, що саме такі екуменічні настанови дає їй Христос, який віддав своє життя за те, щоб було “одне стадо й один пастир” (Ів. 10:16), і молився, “щоб усі були одно” (Ів. 17:21).

Ставлення Католицької Церкви до екуменічного руху, зважаючи на те, що екуменізм був започаткований серед протестантського християнства, виявлялось на початках екуменічного руху (від ХІХ ст. – до середини ХХ ст.) як офіційна позиція цієї Церкви у формі очікування, дотримання дистанції, а в певних моментах критики та осудження. Проте таке ставлення Католицької Церкви до екуменічного руху змінилося під час Другого Ватиканського Собору (1962–1965) [7; 9].

Засадничою парадигмальною основою для екуменічного руху Собором було проголошено категорію “новий народ Божий”. Категорія “нового народу Божого”, розвинута Другим Ватиканським собором і втілена в католицькій теології другої половини ХХ століття, стала досконалим виявом універсальності Католицької Церкви і є однією із основоположних її характеристик, що визначається як загальноєклезіологічними, так і євангельсько-теологічними засадами. Так, єклезіологічні погляди святого апостола Павла, викладені, зокрема, в другому листі до коринтян (5:18–20), ясно розкривають внутрішню структуру та універсальну природу Церкви як “нового народу Божого”, котрий встановлений для всіх людей і поширюється постійно через спільноту віруючих в Ісуса Христа, і є ідентифікуючою основою єдності цієї спільноти. Саме апостол Павло першим у християнській теології запровадив на противагу до старозавітного поняття “народу Божого” його новозавітну альтернативу як нову об’єктивну історичну реальність – поняття “новий народ Божий” [14, с. 195].

Згідно католицької доктрини, сучасні християнські спільноти є виразниками і творцями Церкви як універсальної єдності та різноманітності “нового народу Божого”. В основі цієї універсальності лежить братнє спілкування людей, жива людська спільнота любові, оскільки від свого початку Божа історія спасіння людей була зорієнтована не на поодиноких осіб, а на об’єднання всього людства в одну спасенну історичну